הגיליון מוקדש
לעילוי-נשמתו של מורי-
חמי, אשר אהב את התורה
בכל ליבו, נפשו ומאודו,
הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל.
ת. נ. צ. ב. ה.

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת
ויצא
תשפ"ז
גיליון מס'
812

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

שמעו נא בני יעקב

שורות חרישיות לאחיי, ה'יעקובים' שנרדפים מכל עבר

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, מִבְּאֵר שָׁבַע; וַיֵּלֶךְ, חָרָנָה. וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם, כִּי-בָא הַשֶּׁמֶשׁ, וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם, וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו; וַיִּשְׁכַּב, בַּמָּקוֹם הַהוּא (בראשית כ"ח, י-י"א)

יעקב, איש התורה, תמיד מוצא עצמו נרדף. יחידי הוא בעולם במדבר, הוא ואלוקיו. מהעבר האחד נרדף הוא ביד "אחיו" עשיו שזומם לקוטלו נפש, ומהעבר השני הוא נרדף, לאחר מכן, בידי לבן שמרמה אותו שוב ושוב. לא מוצא הוא פנאי לשבת בשלווה.

יעקב מסמל את מה שיקרה באחרית-הימים (ראה בהרחבה ב'נתיבות שלום' בפרשיותינו): איש התורה, איש סיני - "שממנה ירדה שנאה לעולם" - יהיה תמיד בצד הלא-פופולארי, פעם מצד אויבים מבחוץ, פעם מצד "אוהבים" מבפנים.

יעקב, כמו בנו וממשיך-דרכו יוסף (כפי שהאריך בזה ה'אור החיים' הקדוש), מוצא עצמו במעמד של 'הבן הדחוי', זה שאחיו נוטרים לו איבה ואף משליכים אותו הבורה, לבור שורץ נחשים ועקרבים. יוסף מוצא עצמו למעשה כמו עירי בתוך משפחתו שלו.

יעקב, כפי שהאריכו בספרים הקדושים, מבטא את תקופת ה'ערבית' של עם ישראל. את הזמנים הפחות-מאירים. את זמני המאבק, הזמנים החשוכים של ה'למטה מעשרה טפחים'.

ו'ערבית' - בשונה מהמובן הפשוט - זה לא רק עיתוי. זמן. כאשר השמש שקעה ושלושה כוכבים מבצבצים מהשמיים. זהו, עכשיו אפשר לפתוח סידור ולהתפלל.

ערבית זהו מצב. מצב של גלות. של חושך. מצב של אפלה אישית.

זה יכול לקרות גם בעיצומו של היום. כשהשמש מחייכת; אבל האדם כובש את חיוכו. שקעה עליו שמשו שלו. המועקה טורדת את מנוחתו. הוא בגלות.

זהו בדיוק המצב שיעקב תיקן עליו תפילה מיוחדת וכך חבש מזור ומרפא לחוליינו. כי זהו הזמן של "כי בא השמש". שהשמש שוקעת - לפתע פתאום - בעיצומו של היום.

כשכואב לנו ומר לנו, ויעקב אבינו תיקן תפילה מיוחדת כדי שזו תנסך בנו כוחות חדשים גם בשעות מרירות.

□□□

אז כיצד יאזרו ה'יעקוביים' עוז ותעצומות בשעה שהם נתונים ללעג וקלס ומשיסה, בשעת 'ערבית'?

יזכרו המה כי הכל נובע מתוך קנאה. הם רואים את ה'כתונת פסים', רואים את המעמד הייחודי, הם רואים את האור בעיניים והטוהר בפנים ורואים בה איום על כל המוטיב שהם בונים כביכול ה"אושר" מצוי בצד אחד. זה לא נותן להם מנוח.

... יעקב, איש התורה,
מוצאו עצמו נרדף מכל
עבר. הוא אותו בלהט ב
ב'סיני' - שממנה
ירדה שנאה לעולם

מפנקסו של מחנך
דילמות חינוכיות אקטואליות

המדריך להשבת הסמכות ההורית

הוא מתחצף שוב ושוב. כיצד נשיב את הסמכות ההורית?

ד"ר מיכאל אבועלפיה
מכון אבועלפיה לפסיכותרפיה יהודית

אמא שואלת: אינני מבינה איך עליי לנהוג עם ילדי בן ה־10 בנושא גבולות וסמכות... מזה כמה שבועות הוא מתחצף אליי, ובעלי טוען שהקול שלו אינו נשמע... מה עליי לעשות? התשובה: להלן כמה תנאים להשבת הסמכות ההורית.

1. יצירת חיבור

יש להרבות במחמאות, חיבוקים וחוויות חיוביות משותפות. בראש ובראשונה יש לערוך שינוי בתפיסה של ההורה, כדי לראות בילד את הטוב הקיים בו. זהו התנאי להשבת הסמכות, כי בגיל הזה אי אפשר לשים גבול אלא מתוך יצירה של מרחב בלי גבול, של אהבה אין־סופית.

2. תיאום בין ההורים

מאחר שהילד הוא האחד המאחד בין ההורים, תצטרכו לתאם ביניכם: מהו הקו האדום, ומהי התוצאה הטבעית של המעשה הרע. אפשר אף לכתוב סולם תגובות, ובו לכל התנהגות תגובה מתואמת.

3. הדרגה

החזרת הסמכות היא תהליך הדרגתי, ושני הצדדים יכולים להקל על השינוי, עד שהוא נעשה כמעט טבעי. כמו כן, לכל ילד גבול אחר, המוצב לפי טבעו של הילד, טבעו של ההורה וחוכמתו כמחנך. לכן חשוב לא להיצמד לעיקרון נלמד, אלא לאפשר לו לצאת באופן טבעי מתוך תוכנו.

4. אין עונש!

העונש הוא חיתוך הכוחות של הילד, וממילא הוא מותיר אווירה של טינה ושנאה. במקומו יש תוצאה טבעית של מעשה שלילי: "הרמת יד על אחותך, תיגש לחדר ותחשוב על המעשה שלך כמה דקות". התוצאה הטבעית תהיה מותאמת לגילו של הילד. עם נער, למשל, אפשר לדבר על כך שהוא כעס ושבר את הגיטרה, ולכן עליו לעבוד כדי לשלם על גיטרה חדשה... מתוך שיחה הגיונית ולא שיפוטית.

5. זהירות מתוויות

יש להפריד בין המעשה השלילי ובין המהות הטובה של הילד. הילד איננו "שקרן" אלא "משקר", הוא אינו "חוצפן" אלא "מתנהג בחוצפה". הבלבול בין המהות הפנימית ובין הממד החיצוני גורם להדבקת תוויות, וקשה יהיה לילד להיפרד מהן בהמשך חייו.

6. דיבור נינוח

"דברי חכמים בנחת נשמעים". כלומר, הצבת הגבול אינה קשורה לצעקות או להרמת יד.

7. שיקול דעת

לפעמים יש צורך בהעלמת עין: למרות שהילד "עבר על החוק", ההורה מבין שעדיף להתעלם, כי כך הילד יחזור לטוב הנשמתי שבו. ולפעמים להפך, יש צורך "לעשות הצגה גדולה" בתגובה למעשה רע, כדי שהילד יבין את חומרת המעשה, למשל כשילד עושה דבר מסוכן לעצמו או לחברו. אז על ההורה להעמיד פנים כאילו הוא כועס באמת. אבל גם אז הילד אינו חש שההורה שונא אותו או מנתק איתו קשר, ולכן הגבול אינו משאיר רושם שלילי מדי.

תלמודא
מושג תלמודי אחד

א. י. פ.

בין החנוכייה למנורה

ראיתי באחרונה חקירה מעניינת של הגאון הגדול רבי אברהם דב אויערבאך זצוק"ל - רבה ומאורה של טבריה: לפי הדעות בגמרא (שבת כא, ב) כי אם כבתה נר חנוכה - זקוק להדליקה שוב, האם המשמעות הינה כי אם לא הדליקה אחרי שכתבה לא קיים מצוות בשלימות, אוא שאם לא הדליקה, לא קיים מצווה כלל, וגם מה שהדליק לא עלתה בידו. בספרו 'פתחי אברהם' הרחיב בזה מדברי הר"ן ורצה להעלות כי זהו רק חיסרון בקיום המצווה בשלימות. ראה שם בהרחבה.

וחשבתי לקשר זאת עם דברי הר"ן עצמו בסוגיית חנוכה שכתב כי הסיבה שאסור להשתמש לאור הנרות הינה משום שבהיות ונר חנוכה נועד להזכיר את הדלקת המנורה במקדש בזמן שנכנסו יוונים להיכל, הרי שכמו שבמקדש אסור להשתמש לאורה - כך גם בנר החנוכה. ובידוע הוא שמרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל אף חידש שיש עניין להדר בשמן זית שראוי לאכילה, וכמו שהדין לגבי הדלקת הנר במקדש.

וברוח זו היה מקום לדון מה דין נר המקדש שכבה. ובדיוק באחרונה למדנו בגמרא במסכת מנחות (פח, ב): אמר רבי יוחנן אמר רבי: נר של המנורה שכבתה בלילה קודם שנסתיים זמן ההדלקה שהוא ביום - נידשן השמן ונידשנה הפתילה, כלומר הרי השמן והפתילה כדשן הם, ואינו חוזר ומדליק בהם, אלא כיצד עושה: מטיבה, כלומר, מוציא מן הנר את השמן ואת הפתילה, ונותן בה שמן אחר ופתילה אחרת ומדליק. רואים אנו בדברי רבי יוחנן (ומעניין כי גם בגמרא בשבת רבי יוחנן הוא בעל המימרא) כי לגבי נר המקדש 'כבתה - זקוק לה'. אבל יתרה מזו: גם צריך לשפוך את השמן שכבר נדלק משום שהופך הוא ל'דשן'. וראיתי שהגאון רבי איתמר שוורץ זצ"ל - בעל ה'לבבי משכן אבנה' עמד על נקודה זו.

אולם באשר לנדון ה'פתחי אברהם' שהובא לעיל, כדאי שנמשיך בדברי הגמרא שם: רבי זירא מסתפק: כשהוא נותן בה - בנר שכבה באמצע הלילה - שמן, כמדה ראשונה הוא נותן בה, דהיינו חצי לוג שמן כשם שנתן בה בלילה כשהדליקה - או אינו נותן בה אלא שמן כמו שחסרה, היינו כשיעור השמן שהשליך נותן בה מחדש. ולכאורה הוא-הוא הנדון של 'הפתחי אברהם': האם אחר כיבוי הנר יש צורך במילוי שמן חדש, "כמידה ראשונה", והיינו שישנה מצווה חדשה של הדלקה וזו שהייתה תמה לה, או שמא יש לו לתת רק כמה שחסרה, היינו שהמצווה הזו נמשכת. ולפי הר"ן לכאורה יהא תלוי בספק זה.

"לפעמים יש צורך בהעלמת עין - למרות שהילד יחזור לטוב הנשמתי שבו; ולפעמים יש צורך ב'הצגה גדולה'"

מהקודש פנימה

אדם ניכר בכוסו: שתי עובדות עלומות ומפעימות על הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א ונחשפו השבוע לראשונה

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בביתו בבני ברק - צילום: עץ חיים

בשבוע האחרון נערכה שמחת ברית מילה לבן נינו של מרן עמוד ההוראה הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בהיכל כולל 'בית דוד' בעיר חולון, נין לחתנא דבי נשיאה הגה"צ רבי חזקיהו דוב הכהן קוק שליט"א (בן שושנה, לרפו"ש בתושח"י), ונכד לבנו הרה"ג ר' שמעון קוק שליט"א, ובן לחתנו הרב יהונתן שלוש שליט"א.

לאחר הברית נשא הסבא-רבה דברי חיזוק וברכה, ובירך את חתנו שיהיה בריא, בעודו אומר: "רבי חזקיהו דב, השם יעזור לנו ולכולנו שהוא יהיה בריא, שיתעורר, הזכות של הברית הזו תעזור לו גם כן".

לאחר מכן ניגש אל מרן הרב זילברשטיין, תלמידו המובהק של הגר"ד קוק, הרה"ג רבי יקותיאל אוהב ציון שליט"א, וביקש לספר למרן שני דברים ששמע מרבי דוב על חמיו:

***

"כבוד הרב", פתח וסיפר, "שאלתי את הרב קוק פעם מדוע זכה חמיו הרב זילברשטיין שכל העולם לומד את התורה שלו. הרי אפילו הגאון האדיר רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל לקח את השאלות של רבי יצחק ועשה מהן תורה, וכן הרבה דיינים בזמננו.

"אז הוא אמר לי, אני לא יכול להגיד לך הכל, אבל אגיד לך שני דברים: דבר ראשון - הוא אמר לי - אני ראיתי בעיניי כיצד מישהו מבזה את חמי ביזיון נורא. הוא אמר לי, הרב קוק: "אני רציתי להיקבר מתחת האדמה כשראיתי את זה", והרב זילברשטיין חייך לו. ואז הרב קוק נתן לי סטירה על היד ואמר לי: "אתה שואל שאלות עליו, למה?", זה סיפור אחד.

***

"סיפור שני: הוא אמר לי שהרבנית בת-שבע קניבסקי ע"ה, אשת מרן שר התורה זצ"ל גיסו של הרב שליט"א, הייתה מביאה לאחותה הרבנית עליזה שושנה זילברשטיין ע"ה עוגה כל יום שישי לכבוד שבת מלכתא.

אלא שבעלה הגדול, הרב זילברשטיין, מעולם לא נגע בעוגות. ולמה? משום שהוא לא אוכל שום דבר בפני אשתו אם אשה אחרת אפתה את זה, כדי שלא לשבח מאכלים של אשה אחרת, ותחלש דעתה של אשתו...".

כששאל הרב אוהב ציון את מרן הגר"י זילברשטיין אם הדברים נכונים, השיב ואמר בענווה: "אתה מגלה סודות"...

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת:

abyisrael@gmail.com

"דרכו" - חינוך עם נשמה ובגובה-העיניים. פלא' לרכישה: 0504116867 (אין להשיג בחנויות)

מלווה מלכה
אקטואליה מזווית יהודית

כשההיגיון השתמט

כך הפך הרחוב הישראלי את סוגיית הגיוס לסוגיה הקריטית בתבל....

הנה לפניכם כמה סצנות, שלא היו ולא נבראו, אבל יש בהם כדי להמחיש את ה'טרללת' הרווחת כיום בתקשורת הישראלית, מי פחות מי יותר. חובה עלינו להעלות את הסצנות הדמיוניות הללו רק כדי להמחיש לאיזה תהום צללו אנשי תקשורת אלו יחד עם נבחרי ציבור וכן גורמי ביטחון שמשמיעים את אותם הגיגים:

במהלך אחד מ'פיגועי-האוטובוסים' בירושלים בימים הנוראים ההם שידענו, נמהר אחד מאנשי ההצלה החרדיים לזירה כדי להגיש סיוע רפואי דחוף, אבל אחד הפצועים, ישראלי, מדמם כולו, סירב בתוקף לקבל סיוע: "לא עשית צבא, אתה משתמט, לא צריך טובות", הפטיר.

סצנה נוספת, דמיונית כמובן: היו-היה אחד מבכירי הצבא לשעבר שמסר מידע מסכן-חיים לגורם איראני עוין. לאחר חקירה קצרה - שוחרר. "תשמע, הכי חשוב שלא 'השתמטת', עשית צבא. זה הכי-חשוב. נכון, סיכנת את ביטחון המדינה ותושביה, אבל זה לא נורא. העיקר ש'עשית צבא'...".

וביום מן הימים (וזו גם סצנה שלא הייתה) כאשר נתפס גנב בתל-אביב, העיר העברית, עם תכולה בשווי מיליונים, התחנן מהשוטרים כי ירפו ממנו. "עשיתי צבא", הסביר, "נתתי את כולי למדינה. עזבו אותי לנפשי". וכן, הם מחלו לו. הרי הכי-חשוב שהוא לא 'השתמט'... שאר הדברים, הם סך-הכל 'פיצוחים'...

טרללת

בעידן הנוכחי בישראל, והתירוץ הוא כמובן ה"שביעי באוקטובר", גורמים רבים עושים הכל כדי 'לטרלל' את הציבור הישראלי בסוגיית גיוס החרדים. כאילו אין שום דבר חשוב בעולם מלבד גיוס. שום-דבר.

לא משנה מה תעשה, האם תגנוב או האם תסייע למדינת אויב, העיקר שלא 'תשתמט'... זוהי 'כל התורה כולה'.

אם נדבר ב'יהודית': הרי שלא משנה את תחלל שבת, חלילה, תקרע את התורה - עילת התנחלותנו על הארץ הזו - לגזרים במעשיך הנלוזים; אך עיקר-העיקרים שלא תפסח על פסוק אחד בתורה: 'האחיכם יצאו למלחמה...'. את שאר הפסוקים אפשר להשמיט רח"ל. מהם ניתן להשתמט, לא עלינו.

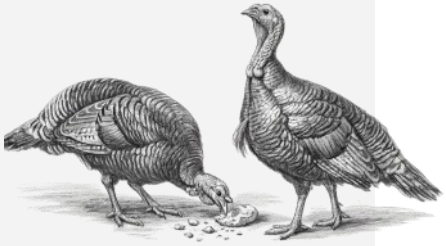
מיהו 'יהודי'?

בישראל של שנת 2026 למניינם מנסים לשרטט כביכול מה שמגדיר אותך כבן-אדם, כאנושי, כ'יהודי'. לפעמים - זה האם התגייסת. גם אם יש לך כיפת חצי-שקל, ואתה מקיים 100 גרם מצוות בקושי, אבל אתה 'יהודי' יותר - כי התגייסת... ואני שואל את הישראלים, במלוא הכנות: השתגעתם?? איבדתם את זה?! ב'עשרת הדברות' כתוב רק את "מצוות הגיוס" ותו-לא? מי שעובר על כל הדיברות ב'עשרת הדברות', תמחלו לו אם רק התגייס?? האמנם זוהי 'כל התורה כולה'? מחקתם את כל הערכים כולם ואין לכם שום דבר בעולם חוץ מזה? כלום?? מי שמתגייס 24/7 בשביל להציל חיי אחרים בארגון הצלה חרדי אבל אופס, הוא לא 'עשה צבא', שווה פחות ממי שאחראי על המטבח בצבא?! ההיגיון האנושי השתמט.

אחד הפצועים, מדמם כולו, השיב לאיש ההצלה החרדי: "לא עשית צבא, לא צריך טובות..."

הינדיק

משפט שבועי לשדרוג התקשורת הבינאישית מתוך הספר החדש "הינדיק"

"נקודה למחשבה: כשאנחנו מבקרים, ל"ע, בבית-האבלים האם אנחנו עסוקים *בלהקשיב* או *לדבר* ? האם אנחנו משוחחים על מה שמעניין *אותנו*, או מה שמעניין את *האבלים*?"

חדש! "הינדיק" - המדריך המלא לשדרוג התקשורת הבינאישית. פלא' לרכישה: 0504116867 (אין להשיג בחנויות)